

القلاب اسلامی و ریشه های تاریخی آن

(رشته تاریخ)

www.ketab.ir

دکتر محمد رحیم عیوضی

سرشناسه	:	عیوضی، محمد رحیم. ۱۳۳۹-
عنوان و نام پدید آور	:	انقلاب اسلامی و ریشه های تاریخی آن / مؤلف: محمد رحیم عیوضی.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	ده. ۱۹۸ ص.
فروست	:	دانشگاه پیام نور، ۱۹۰۴؛ گروه تاریخ : ۱/۳۲.
شابک	:	978 - 964 - 387 - 949 - 5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا.
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	ایران - تاریخ - انقلاب اسلامی. ۱۳۵۷ - علل - آموزش برنامه ای.
موضوع	:	ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۵۷ - آموزش برنامه ای.
موضوع	:	ایران - سیاست و حکومت - ۱۳۵۷.
شناسه افزوده	:	دانشگاه پیام نور.
رده بندی کنگره	:	DSR۱۵۵۱/ع۹الف۸۱۳۹۱
رده بندی دیویی	:	۹۵۵/۰۸۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۹۳۶۷۳۱

دانشگاه پیام نور

انقلاب اسلامی و ریشه های تاریخی آن

مؤلف: دکتر محمد رحیم عیوضی

ویراستار علمی: دکتر علیرضا علی صوفی

تهیه و تولید: مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول بهمن ۱۳۹۱

شابک: ۵- ۹۴۹-۳۸۷-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 387 - 949 - 5

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق نشر اعم از چاپی، الکترونیکی، تصویری، صوتی و اینترنتی برای دانشگاه پیام نور محفوظ است)

قیمت: ۴۲۰۰۰ ریال

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک‌درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمرهٔ کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش‌زبانی و صوری جدید چاپ می‌شود.

متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و کمک‌درسی (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه دانشگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست

پیشگفتار

نه	فصل اول: کلیات و چارچوب نظری
۱	۱. فرآیند تکوین جنبش‌ها تا شکل‌گیری انقلاب‌ها
۳	۱-۱ مفهوم‌شناسی جریان
۳	۲. مفهوم‌شناسی جنبش
۵	الف: ویژگی‌های جنبش
۷	ب: رابطه جنبش و جریان
۹	ج: روند تبدیل جنبش به انقلاب
۱۰	۳. مفهوم‌شناسی پدیده انقلاب؛ تعاریف و نظریه‌ها
۱۱	۴. مفهوم و ماهیت "اسلامی" انقلاب
۱۷	الف: ویژگی‌های انقلاب اسلامی
۲۱	۱. اصالت معنوی و تاریخی
۲۱	۲. اعتقاد به امامت
۲۳	۳. اعتقاد به ولایت و رهبری
۲۵	۳-۱ چالش رهبری: دیدگاه‌های متفاوت درباره امامت و خلافت
۲۷	۴. نقش روحانیت مبارز
۲۹	۵. روحیه ایثار و شهادت
۳۱	ب: تحلیل فرآیند شکل‌گیری و ظهور انقلاب اسلامی
۳۲	۱. فلسفه تاریخی انقلاب اسلامی
۳۲	۲. مبانی فکری انقلاب اسلامی
۳۶	۲-۱ تفکر سیاسی شیعه از صدر اسلام تا انقلاب اسلامی
۳۷	۲-۲ ضرورت تأسیس حکومت اسلامی
۳۸	۳. عوامل اصلی اثرگذار در پیروزی انقلاب اسلامی
۳۹	الف: رویکردها و نظریه‌ها
۳۹	۱. رویکردهای تک‌عاملی
۴۰	۱-۱ رویکرد فرهنگی
۴۰	۲-۱ رویکرد اقتصادی
۴۱	

پیشگفتار

وقوع انقلاب اسلامی ایران در دهه‌های پایانی قرن بیستم، یکی از رخدادها و پدیده‌های مهم و بزرگ تاریخی را رقم زد به طوری که در محافل علمی و مراکز دانشگاهی موجبات تحسین و حیرت تحلیل‌گران و صاحب‌نظران علوم سیاسی را فراهم آورد. از آنجا که این انقلاب برخلاف سایر انقلاب‌های مدرن از صبغه فرهنگی و ایدئولوژیکی برخوردار بود و با لایه‌های اعتقادی و ارزشی ملت ایران مانوس بود، بسیاری از پیش‌داوری‌های این تحلیل‌گران را به چالش کشید. در حوزه عمل نیز موجب تحولات زیرساختی و بنیادی در ساخت سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ایران گردید و نیز موازنه قوا را در خاورمیانه و شمال آفریقا متحول نمود. از لحاظ الگوبرداری، انقلاب اسلامی ایران، جرقه‌های حرکت و جنبش‌های مردمی و اجتماعی گسترده‌ای را در جهان اسلام و ملل مستضعف آغاز کرد و الگوی رفتاری و عمل سیاسی بسیاری از جنبش‌های مردمی شد که با جنبش بیداری جهان اسلام این تصویر افکار همچنان ادامه دارد.

بر این اساس، انقلابی با این اوصاف و عمق راهبردی در تحول طبیعتاً دارای ریشه‌ها و بسترهای تاریخی و فرهنگی و بازتاب‌های عمیقی است که شناخت واقع‌بینانه و علمی از آن از یک‌سو، و نیز شناخت وضع موجود و مطلوب انقلاب اسلامی و آینده پژوهی رویدادها و تحولات آینده انقلاب از سوی دیگر، مستلزم مطالعه جامعه‌شناسی تاریخی و واکاوی و مطالعه این ریشه‌ها و بسترهای تاریخی و فرهنگی دراز مدت و کوتاه مدت است تا ضمن شناسایی عوامل و متغیرهای تاریخی و فرهنگی

ایجابی در وقوع انقلاب اسلامی، زمینه‌ی برقراری پیوند و همبستگی عوامل مذکور با تحولات کنونی ایران، منطقه و جهان مهیا شود و گامی در جهت شکل‌گیری بینشی آینده‌پژوهانه مبتنی بر تاریخ سیاسی و فرهنگی از انقلاب اسلامی ایران، برداشته شود. لذا در این کتاب، با هدف آشنایی دانشجویان با انقلاب اسلامی سعی بر آن است تا با ریشه‌یابی و بسترشناسی انقلاب اسلامی ایران در چارچوب تاریخ سیاسی شیعه و جامعه‌شناسی تاریخی حرکت‌ها و جنبش‌های قرن اخیر ایران، پیامدهای ناشی از پدیده انقلاب اسلامی در سطح داخلی و خارجی نمایان شود و مهم‌تر اینکه با ایجاد ارتباط بین گذشته و حال انقلاب اسلامی، با بینشی آینده‌پژوهانه آینده انقلاب تحلیل شود و دستاوردهای آن در جوامع در حال گذار و شرایط تحول آزموده گردد. در پایان لازم است از همه مدیران، همکاران و عوامل اجرایی که اینجانب را در تدوین این کتاب مساعدت نمودند تشکر و قدر دانی نمایم. خصوصاً جناب آقای دکتر خسرویگی و همکاران محترم انتشارات دانشگاه. توفیق همگان را از خداوند منان خواستارم.

محمد رحیم عیوضی

عضو هیات علمی دانشگاه بن‌المللی امام خمینی (ره)